

I. (str. 125): Nell, Sir: but her name and three quarters, that is, an ell and three quarters, will not measure her from hip to hip.

Označeno besedno igro je Ž. sijajno rešil:

II. (str. 41): Emilija, gospod; ampak njeno ime in še tri četrti, to je ena milja in tri četrti, je ne izmeri od kolka do kolka.

V četrtem dejanju bi opozoril na neslovensko rabo glagola imeti z nedoločnikom.

II. (str. 45) imam dobiti od Antifola; —

Zdi se mi, da bi glagol moram brez težkoč stopil na njegovo mesto.

V II. (str. 52): Da šel bi čas nazaj! Kdo to je slišal kdaj? — bi bilo dobro, če bi klicaj nadomestili z vejico, da ne bi stavek vsilil kake želje ali vzklika, katerega izvirnik ne izraža. Prestava četrtega in petega dejanja je vseskoz lepa in izpiljena.

I. (str. 156): And all the conduits of my blood froze up;—

Ta verz tudi pogrešam v slovenski prestavi.

Na str. 50 (II.) je tiskarski škrat navedel Lucijana namesto Adrijana pred besedami: In on na to?

L. Klakočar

»Jato«. Novi stihovi. Izdanje književne grupe »Jato«. Beograd, 1951. Naslovnu stranu i likove pesnika crtao Mihailo S. Petrov. Stamp. »Mlada Srbija«. Str. 80.

Pesniški zborniki, v katerih je zastopana skupina avtorjev so prišli zadnja leta v navado. Pred kratkim je šestorica Zagrebčanov pokazala svetu »Liriko mladih«, zdaj pa se je predstavila književna grupa »Jato« v Beogradu z »novimi stihovi« sedmorice, ki se bo uveljavila po svojem prepričevalnem pesniškem izrazu. Sploh opažam, da so kakor prejšnji (»Lirika mladih«), tudi mladi v skupini »Jato« oblikovno dosti močnejši kakor vsebinsko, čeprav izkazujejo poslednji tudi po obsežnosti in zajemljivosti doživetij napredek z ozirom na še vedno se ponavljajočo liriko dekadentskega kova. Najsi je formalna dovršenost prvi pogoj umetnine, vendar bo taka umetnina životarila bleda in brezkrvna, ker ne bo mogla ničesar nuditi sodobnemu človeku. Gre za oblikovanje doživetij, ki se ne tičejo več samo vzbrujen povprečne duševnosti, ampak tiste, ki se v njej prebujajo sile, kipeče iz globljih okrožij kot so samo individualistična, iz okrožij obsegajočih nebo in zemljo, mene in tebe.

S tega vidika je najmočnejši v tej skupini Vasilije Kukić s svojim Dnevnikom, v katerem je izpovedal pomembne odlomke iz svojega lepega življenja. Lepo je življenje, ki se spaja z življenjem bitij, tlačanih in ugašajočih, z zadnjimi silami vzpenjajočih se pod božje solnce. Ta pesnik se je zavedel inferiornosti tistih čuvstvanj, ki vro iz osebnega jaza:

O, zašto smo morali biti jednaki,
uvek jednaki
i sami: Ja i Ja.

Srečava se z brezdomci, z nepriznanci, z njimi, ki nimajo rožnih vrtov, ki se jim roke ne tresejo od radosti (»put bez granica i uvek / u jedan krug / svoj / u granici...«), z nesrečnimi ženami, z ljudmi s »periferije«, ki »spavajo samo sa željama u sanjanju) in se mu izvije obup: »O, da so nas učili — krv piti / da grizemo svoje usne, / što bi jaki bili / i strašni / i dobri...« Ali, ko spregleda svet okrog sebe, ki je »črn pod črnim nebom«, se sprosti v bolešt: o, biti daleč, daleč proč in sam.

Prav tako razmahnen je Bora Kesić, le da napravi njegov »Pilot bludi« včasih kako severjaninsko gesto. Manj socialen je, ali zato ima čut za vse živo okrog sebe in je podoben akrobatu v cirkusu življenja. »Cirkus u Palanci« se mi zdi zanj zelo značilna pesem o vratolomnem skakaču, ki je »lep ko kralj sunca, vitak kao zvuk«. Samo še korak, pa obstanemo pred artizmom v »Pejsažu« in še vse bolj v »Sonetu za malo Gogo«, ki je formalno odličen. Oster intelekt pa močna čuvstvenost sta važni komponenti v tvornosti Kesićevega pesniškega duha.

Manj izrazit je Stanko T. Mitić s svojimi jesenskimi vtisi, izmed katerih je najmočnejša pesem »Senka grada« s socialnim nastrojem in s porogljivo pointo: »Ne muči životinje — čuvajte ptice.«

Jovan Kukić (Prošnja za mir) je mračen. Osnovno čuvstvanje: »A tako mogu da uzdahnem samo: sve je to bez smisla; / pa dalje da dišem i slušam pločnika šum: / ovo je klečanje, ovo je jadanje i lutanje / i sigurne rane smrti kidanje.«

Oblikovno izbran je »mladenič na križpotu«, Dimitrije Marković, ki ljubi dolge verze s pravilnimi kiticami in stihii. Sklanja se nad prepadi »večno starih problemov«, pred grozo neizvestnosti se umika v

»poj fantazmov (»ah, prigni glavu jače i pričaj mi / o glupom princu Tri-li-li«) ali pa obnavlja spomine in se spet prebudi »... za uglom, u tepanju razmimoišli smo se jednog jesenjega dana.«

Muzikalno vpliva »Tuga«, pesem bolestone ljubezni, z začetnim in končnim refrenom:

u ovu noć dok mutne vode
mrtvu i lepu jesen nose.

Zložil jo je Miloš Đorđević, ki so se mu posrečili tudi »Zimski pejzaži«. V glavnem: lirski impresionizem. Razpoložensko mu sliči B. L. Lazarević, ki pa se ostreje zaveda samega sebe (Molitva za večje), ali se vendar navzlic temu predaja trudnim vtisom, ki mu jih prinaša sivo življenje. Najčistejša njegova pesem je Kafana, v kateri pričarajo monotoni verzi žalosten prizor večnega umiranja v predmestju, ki se tolaži: »Napolju kiša niz oluk dobuje / I niko ne zna šta vreme tka: / Juče je bilo, danes je sada, / A sutra biće ko zna šta. /«.

Različni so si ti mladi pesniki in enotne vezi bi ne našel med njimi. Ali po neki zakroženosti doživljanja in izražanja, ki je značilna za slehernega od njih, kakor tudi po nekaterih socialnih in miselnih poudarkih, ne malo tudi po pažnji za obliko, je ta lirika prikupljiv izraz najmlajše generacije.

Miran Jarc

S. M. Štedimlija: Rub jave. 1930. Štampanje Umetniško grafički zavod »Žikison«, Paraćin. (Cirilica.)

Drobna knjižica »Krikov«, ki ji niti število strani ne morem kar takoj povedati, ker so označene s črkami. Avtorjevih prejšnjih del ne poznam, dasi jih je precej in se že iz njihovih naslovov vidi, da se pesnik podrobno bavi s Črno goro, z njeno »borbo za svoja prava«, s pesniškim kultom Črne gore in da ga zanima tudi »religiozni kult« njegove ožje domovine. Pričujoča zbirka pa je nekak pozdrav tovarišem na begu iz življenja, iz resničnosti in javnosti, ki ga je zmučila do smrti. To je šop fotografij emocij, ki njih »imaginarne sence prodirajo skoz gosto meglo večnosti.« »Iz blodenj in tavanj vas pozdravljam na begu v sanje, odkoder bom gledal obrise vaših velikih postav. Rodimo se in umiramo, da bi svet vedel, da smo živel...« »Ako presahnu snovi i lutanja nova, / u svojoj svijesti načćeš pomračenje uma /

posuto prahom slomljenih misli bez bolova!«

Pesnitev, ki nosi naslov cele zbirke, je plamteča izpoved prometejskega borca, ki mora prikovan na skalo družabnega reda umolkniti. Stilno je ta pesnitev na višini lirike, kot jo poznamo iz svobodnih ritmov prvotnega Krleža ali pa ostrega Cesarca. Prav tako »Poslanica jednoga bez sebe« z verzi, ki izražajo elementarnega človeka, sovražnega »skeptičku pozu«, drvečega pod silnim nagonom skoz »Saharu života«, v zavesti, da se je treba vsega darovati življenju, ki ga je priklicalo pod solnce. — Škoda, da oprema knjižice bolj spominja na brošuro kot na pesniško zbirko.

Miran Jarc

Julius Meier-Graefe, Die weiße StraÙe. Klinkhard & Biermann, Berlin, 1930.

Dnevnik ujetništva. Ne toliko dogajanje, kolikor notranje doživetje. Avtor (literarni pobornik impresionizma v Nemčiji) pride ob začetku vojne kot prostovoljski bolniški strežnik na vzhodni fronti pri izvrševanju te samaritanske dolžnosti s svojim avtomobilom v rusko ujetništvo. Nov svet vstane pred njim. Obdajajo ga ljudje, ki so mu sicer sovražniki, a se srečavajo z njim kot s kom izmed sebe in se izraža njegovo ujetništvo le v omejitvi svobode. V pisatelju, ki je šel kot pobornik nemštva v vojno, zavladala ruska psiha, ruska mentaliteta, simbolizirana z neskončnostjo bele ceste, ki pelje mimo vilske naselbine Mokrov (v bližini Moskve), kjer je bil M.-G. nekaj časa interniran, proti Sibiriji. Ko prejme vest, da bo zamenjan, se zbudi v njem, ki slutiti v tem konec svojih vezi do novega sveta, prej obžalovanje kot radost. A vest o izmenjavi je preuranjena in na transportu v Sibirijo oživi M.-G. znova. Čudovito je popisano, kako se ta sensibilni in prekultivirani človek, ta samotar in fronder v domovini, v krogu ujetih a duševno dosti manjvrednih oficirjev vživi, kako postane iz ekskluzivista kolektivno čuteč človek. Ko se mu potem zares odpro vrata v svobodo, se vrne v domovino kot tujec, poln podob, ki jih je gledal v Rusiji. Tako zrcali vsebina knjige dušo pisatelja, razmerje njegovega jaza do problema Rusije, katero mora v slehernem, ki se je kdaj približal tej deželi in njenim prebivalcem, zbuditi odmev.

St. Poglajen-Neuwall